

HET TOERISTISCHE OOSTENDE EN DE PITTORESKE VISSERS VAN TEKENAAR MARS

Op donderdag 10 mei stelde Oostende haar nieuw Stadsmuseum voor. In het museum wordt de collectie van heemkring De Plate nu op een interactieve manier aan het publiek getoond. Het museum bevindt zich in de Langestraat 69, in het pand waar destijds Louise-Marie (°Palermo 1812 - †Oostende 1850) leefde en stierf, de eerste koningin van 't land. In het museum komen toerisme, haven, stadsontwikkeling en scheepvaart aan bod, naast de visserij en natuurlijk ook het leven van koningin Louise-Marie, gemalin van koning Leopold I.



Enkele types uit de Oostendse vismijn. (Uit La vie d'Ostende, 1896)

Toen de Belgische staat in 1830 gesticht werd, was Oostende een echte vissersstad. Van toerisme was er nauwelijks sprake. Vergeten we niet dat het woord zelf, toerisme, pas in 1839 voor het eerst in het Nederlands neergeschreven werd. De stad had in die tijd ook weinig te bieden aan de zeldzame bezoekers die naar de zee kwamen kijken. Daar werd langzaam maar zeker iets aan gedaan. In het stadhuis richtte het bestuur in 1837, tijdens de zomermaanden, een casino in. Op de smalle dijk, die van de stad gescheiden werd door vestinggrachten, stond een vuurtoren en rond die 'Phare' kon je vanaf 1845 iets consumeren in het café-restaurant *Cercle du Phare*. Wat verder stond het *Pavillon des Bains* waar men warme en koude baden kon nemen.

De vestinggrachten belemmerden de ontwikkeling van het oprukkende toerisme. In het album *Souvenirs d'Ostende* (1854) weidde drukker-lithograaf Daveluy hierover uit: 'Wat jammer dat Oostende een versterkte stad is! Zij zou moeten openstaan naar de vier windstreken, vermits men voor de zee komt, dat de zee dan tenminste zichtbaar weze. Moesten de wallen gesloopt worden, de grachten gedempt en de stad rechtstreeks in verbinding staan met de zeedijk, zou op het puin van de vestingen een nieuwe dijk verrijzen met zicht op de brede oceaan.'

De overheid was de zelfde mening toegedaan. In 1865 werd begonnen met de ontmanteling van de stad en in 1868 was Oostende bevrijd van het knellende keurslijf. Daarna ging het vlug. In koortsachtig tempo werd de stad geürbaniseerd: de zeedij werd recht getrokken en verbreed en in 1874 werd het Koninklijk Chalet opgetrokken, een geprefabriceerd houten gebouw dat Leopold II uit Engeland liet komen. Naar analogie met verschillende badsteden aan de Engelse zuidkust wou de koning Oostende ombouwen tot een 'seaside resort'. Het is dan ook mede door zijn talrijke projecten dat de stad uiteindelijk de 'koningin der badsteden' zou worden.

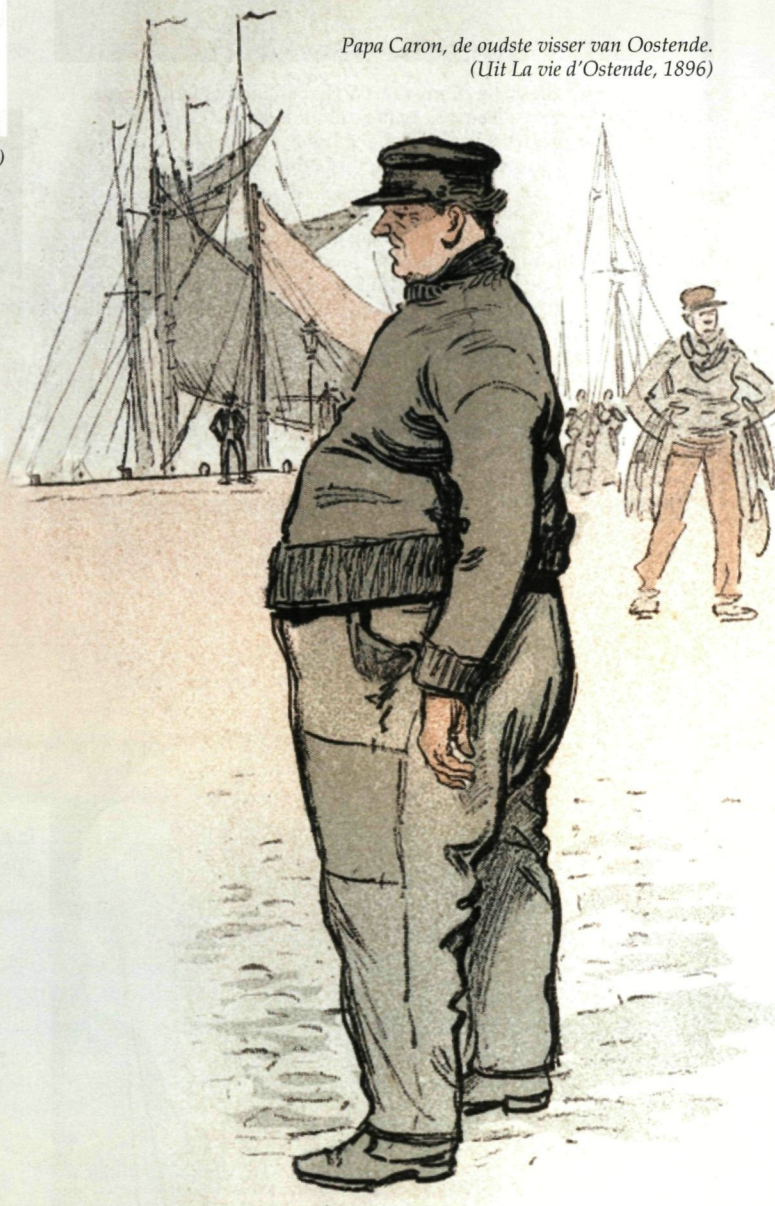
De bouw van dat Koninklijk Chalet was ook aanleiding tot het ontwikkelen van een nieuwe ringbaan, de Koninginne-laan. Deze laan verbond het strand en de dijk met de belangrijkste invalswegen en met het nieuw te creëren park,

genoemd naar koningin Maria-Hendrika (voor de Oostendenaars 'het bosje'). Deze ringweg werd verfraaid met twee 'squares', de pleinen Prinses Stéphanie en Prinses Clémentine, beide dochters van de vorst. Naast deze squares kwamen mondaine voorzieningen zoals paardenstallen (De Koninklijke Stallingen - gebouwd 1903 in dezelfde stijl als het Koninklijk Chalet) en een tennisclub.

In 1875 werd een aanvang gemaakt met het bouwen van een kursaal. In 1882 had de inwijding plaats van het nieuwe station. In 1885 werd de renbaan aangelegd, op de plaats waar Napoleon eerder Fort Royal wilde bouwen (de bouw werd echter voltooid door de Engelsen die het – o, zoete wraak - Fort Wellington noemden). Ook de nieuwe haveninstallaties, waarvan Leopold II in 1898 de eerste steen legde, waren voor Oostende uiterst belangrijk.

Veel van die bouwwerken werden ook gefinancierd door de koning zelve die daarvoor geld gebruikte dat hij uit zijn persoonlijke kolonie Kongo-Vrijstaat haalde. Hierbij past een opmerking. De 23 jaar dat Kongo onder 's mans persoonlijke bewind viel werden gekenmerkt door volkerenmoord, slavernij, ontvoeringen, martelingen, verkrachtingen, onthoofdingen en het afhakken van handen. Het aantal slachtoffers was aanzienlijk. De Britse diplomaat Roger Casement heeft het over drie miljoen tijdens twaalf van de twintig jaar. Peter Forbath noemt ten minste vijf miljoen.

*Papa Caron, de oudste visser van Oostende.
(Uit La vie d'Ostende, 1896)*





UN VISITEUR DE MARQUE

Koning Leopold II wandelt op het staketsel, in gezelschap van zijn secretaris en achtervolgd door de voorlopers van de paparazzi. [Uit *La vie d'Ostende* (1896)]

Adam Hochschild spreekt van tien miljoen en de Encyclopedie Britannica spreekt van een totale bevolkingsafname van twintig tot dertig miljoen naar acht miljoen. Maar goed, mede door de bouwwerken en het verblijf van Leopold II werd Oostende een toeristische attractiepool. Elk seizoen gaf het mondaine Europa daar rendez-vous. De trein verbond de stad met heel het Europese vasteland, terwijl de maildienst Oostende-Dover vanaf 1846 een brug slaat over het Kanaal.

Het toerismeboek

In 1896 woonden in Oostende zo'n 30.000 mensen. In datzelfde jaar verbleven er in de stad al 41.898 toeristen: 39.924 kwamen uit Europa, maar er waren ook 1.691 Amerikanen, 169 Afrikanen, 63 Aziaten en 51 Australiërs. De mondaine wereld had de stad ontdekt en de neringdoeners konden er alleen maar wel bij varen.

Ook de uitgevers pikten een graantje mee. Samen met de ontwikkeling van het toerisme ontstond een nieuw genre: het toerismeboek. Steden als Londen, Parijs, Spa, Biarritz en ja, ook Oostende werden in boekvorm gegoten, veelal gebeurde dat door tekenaar Maurice Charles Mathieu Bonvoisin, die zich Mars liet noemen.

Mars was een fabrikantenzoon die de leiding van de onderneming in Verviers aan zijn broer overliet om Europa te door kruisen, terwijl hij in opdracht van uitgeverijen en ten behoeve van de toeristen het 'pittoreske' leven van steden en streken tekende.

In 1896 verscheen *La Vie d'Ostende*. Het was dan wel een periode van sociale onlusten, maar daarvan valt in dat boek natuurlijk niets te zien. De burgerij beleefde immers haar 'belle époque'. We zien in het boek vooral dames die zich in zee wagen om er te baden. Strandcabines op wielen brengen die dames tot aan de zeerand. Mars laat ons vooral


BUDDY'S GOLD
**AANKOOP
GOLD**

AALST

LOUIS D'HAESELEERSTRAAT 4
9300 AALST
0484 20 20 71
OPEN: DIN - ZAT VAN 10U - 12U
EN 13U30 - 18U
GESLOTEN: ZON - MAAN -
EN FEESTDAGEN

BRUGGE

DWEERSTRAAT 8
8000 BRUGGE
050 34 02 28
OPEN: MAAN - ZAT VAN 10U - 12U
EN 13U30 - 18U
GESLOTEN: ZON - EN FEESTDAGEN

OOSTENDE

VAN ISEGHEMLAAN 72
8400 OOSTENDE
059 50 67 29
OPEN: DIN - ZAT VAN 10U - 12U
EN 14U - 18U
GESLOTEN: ZON - MAAN -
EN FEESTDAGEN

LOKEREN

MARKT 63
9160 LOKEREN
0486 92 66 30
OPEN: DIN - VRIJ VAN 10U - 12U
EN 14U - 18U
GESLOTEN: ZAT - ZON - MAAN -
EN FEESTDAGEN

GRATIS PRIJSOFFERTE

GOUD ♦ DIAMANT ♦ ZILVER

DIRECTE BETALING

ANTIEKE JUWELEN

BUDDYSGOLD@HOTMAIL.COM
WWW.BUDDYSGOLD.COM

vrouwen zien die ingewikkelde badpakken dragen die hun indrukwekkende 'derrière' nochtans niet kunnen camoufleren, als ze die al niet benadrukken. Hij tekent taferelen op de renbaan, op het strand, in de duinen, in het casino, op de dijk. Uiteraard ontbreekt Leopold II niet, maar er is ook veel aandacht voor figuren uit de visserij, die Mars wellicht bijzonder pittoresk vond zijn.

De beelden die Mars ons van de visserij toont zijn uiteraard maar halve waarheden. De pittoreske vissers die hij uitbeeldt, leefden veelal in armoede, ze huisden in de 'garren', waar kroostrijke gezinnen nauwelijks plaats hadden om te overleven. Het alcoholisme tierde er welig.

Op de zeedijk en in de voornaamste straten werden prachtige verblijven gebouwd waarin rijke industriëlen en edellieden hun tijd doorbrachten in zalig nietsdoen. Ze kwamen er genieten van de rijkdom die ze zelf niet verdiend hadden. In het kursaal, het casino en de luxewinkels waren de prijzen voor de vissers onbetaalbaar. Die moesten vele maanden zwoegen om datgene te verdienen wat de rijken in enkele uren aan nutteloze zaken besteedden. De stad werd daardoor een plek van confrontatie tussen onmetelijke rijkdom enerzijds en schrijnende ellende anderzijds.

Dat was uiteraard niet bevorderlijk voor het toerisme. Dus diende er naar een andere locatie voor de vissers gezocht te worden. Onderwijzer Foutry die een geschiedenis van Oostende schreef formuleert het zo: 'Verder was heel het visscherskwartier één woonkazerne geworden en waren de kroegen zoodanig in aantal toegenomen dat ons zeevolk in een gealcoholiseerd ras dreigde te ontaarden. Men begrijpt dat, ook op zedelijk gebied, een ware ondergang van ons volk voorzien was. (...) Vergeten we daarbij niet, dat de visscherskinderen op die wijze bewaard blijven voor het beroep van hun voorvaderen, daar allerhande "postjes" in een te nabijge seizoenstad tal van zeemanszonen aan de scheepvaart ontrukten.' De maatschappij 'Ostende Phare et Extension', afgekort tot Opex, was de naam van de firma die eind 19de eeuw werd belast met de bouw van een totaal nieuwe wijk voor de vissers en arbeiders aan de oosteroever van de haven, langs de toenmalige Congolaan (nu E. Moureauxlaan). De huidige Oostendse wijk tussen de E. Moreaulaan en de Oostendse



SUR LE QUAI DES PÊCHEURS
Un cigare
et son gosse.
'Cis',
la terreur du Doggersbank.

JANTJE, DE DRUSKENS
La perle de la Kermesse,
la reine des bals du Hazegras.

Op de Visserskaai spot Mars een sigaren rokende jongen en visser Cis, bijgenaamd 'de terreur van de Doggersbank' (Uit La vie d'Ostende, 1896)

spuikom (ondertussen ook een gewone woonwijk met een combinatie van rijhuizen, bungalows, villa's en appartementen) wordt trouwens nog steeds 'den Opex' genoemd.

Flor Vandekerckhove

Nieuwbouw
Alle herstellingen,
ombouw en onderhoud



Visserijschepen - Werkschepen
Dienstvaartuigen - Pontons
Motorenrevisies - Mechaniek - Uitlijning
Constructiewerken in staal, aluminium en RVS



Scheepslift 1000 ton (45 x 13,5 x 5,2 m)

Draaiwerk tot 6,30 m TC

Kraanverhuur



Scheepswerf I.d.P. N.V.

Vismijnlaan 5 - 8400 Oostende - Tel. 059-32 18 64 - Fax 059-32 08 13
Tel. na bureeluren: 0477-777 664 - E-mail: info@idp-shipyard.be - Website www.idp-shipyard.be

